ELİZAVETA STJUART

AŅ KИŞ

OGIZ NOVOSIBIRSK 1936

Ойрот.
4-3

KUCЬJAGAŞ

Bala kucьjagaştь enezi
Bukyn ucarga yyretti.
Ol ekydiꞑ kuucьnьn
Oncozьn men oꞑdojdьm:

Гос. Публичная Б-ка в Ленинграде

„Kɵrzɵꞑ, tьnajda, cik-cirik,
Ⱪanattarь-la çaꞑar kerek...“—dep
Enezi uulcagьna ajdьp beret.
„Ucagьꞑ-ba?“—„Cik-cirik,
Ene, ene men bijik ucadьm!“
Syrekej çaltanbas kucьjagaş—
„Ene, ene emdi men,
Bala emes, çaan boldьm.

Sarʙaꞑdap kej-le ucarga
Seneꞑ-de koomoj emes ʙoldьm“.
Sarь oostu, naaƶьgaj
Maktana-maktana cijktadь ok:
„Ķalak-kokьj kycin, arьdьm,
Ķapşagaj taʙaƶьma oturadьm!“...

„Ķajda, kajda oturuꞑ seꞑ?“
„Ķara çoldo cik-cirik...“
„Ķara çoldo? Ķalak-kokьj!
Ķara kiske seni tutkaj,
Ķapşagaj onoꞑ kac, cik-cirik!

Eƶ

Salkьn çok tьтьk kynde
Sarь çalʙьrak taʙьştanat,
Cok çatkan sarь çalʙьrakta
Cok tegenektij şirkely eƶ,
Şuulta taʙьş sьgarьr turat
Şirkinezine çalʙьraktь kadajt.
Tegenektij şirkely ʙolgoñь
Tenigen eƶka arga ʙoldь,
Ⱪanca çyzyn çalʙьraktardь
Ⱪurc şirkinezine kadap aldь,
Ⱪujlu iceenine taƶьr turat
Ⱪьƶьna sьgara çьтzak çadarga
Ⱪadь çьтzak tɵƶɵk çazajt.
Ⱪьş udaʙas çedip keler
Ⱪyreꞑ eƶka ujuktaar kerek,
Agaş ortozьnaꞑ tylky sьkalakta
Alьs çerge kasьr ʙar,

Acap tylkydeꞑ çaƶьnzaꞑ.
Baƣьntьcь tylky tuştaza
Bolcok nemedij ʙoľьp ʙarar,
Belinde şirkinezin atrajtьp salar
Taʙargan nemeni sajьp turar.

Tylkyni mekelep salarga.
Symeꞑ sende taʙьlar ʙa?
Acap tylkyge taʙarganьnaꞑ
Acьmcьlu kerek cьkraƶьn.
Agьn suuga seni toolongoƶьn
Atrajgan şirkinezi çogolor
Arga çokto kardь cɵjɵlɵr.

Acap tylky syynyp cьgar
Amadagan kerekke çedip alar,
Acap ʙojьnca şirkely eƶtь
Altajga çyrgyspej çip salar!

ꞰOJON

Boro kojon—kokpoꞑ-kokpoꞑ,
Çaƶьnala korkьp çyret...
Ʞyzyrt, şalьrt—oncozь korkьş
Ʞӫzi kьlçьr kojongo.

Ʞorkuncak-pa? Ʞerekpedi!
Borpoꞑ-borpoꞑ. Cьn-ok turu
Bьçьrt tabьş uguldь,
Cьrbaalga surt—çok, boldь!

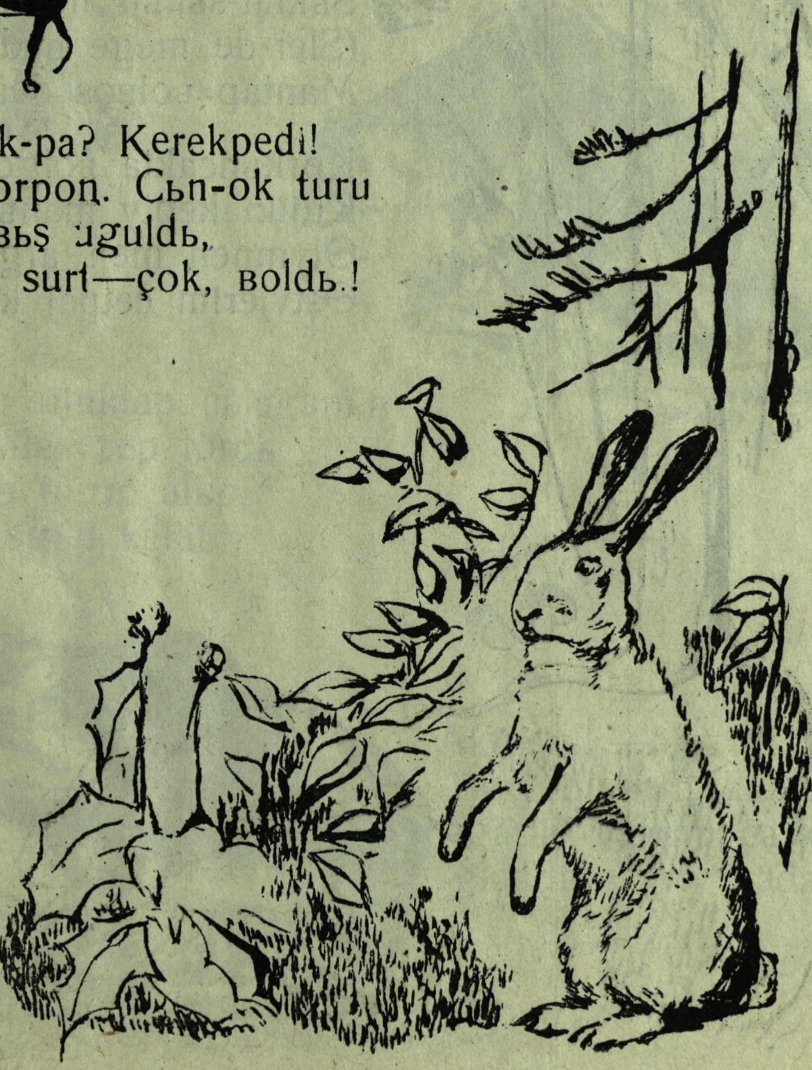

Ⱪem ɵꞑɵlɵjt? Ⱪalak-kalak,
Al-çyregim sƅstap turat...
Ɵlymimdi sakƅjdƅm—
Ɵlɵrgɵ-de magat çok.
Ⱪapşagaj-la kac, kojon!

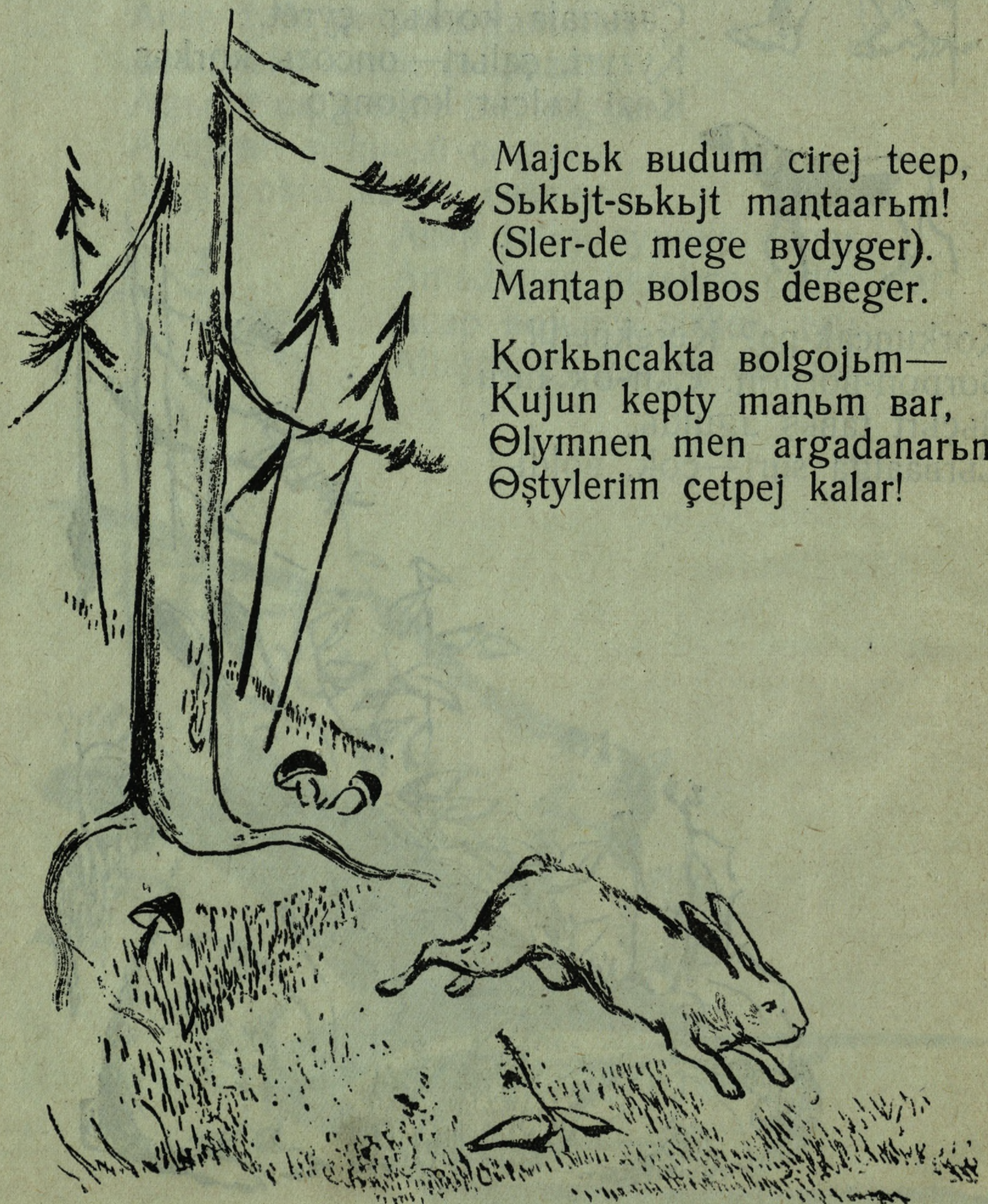

Majcƅk ʙudum cirej teep,
Sƅkƅjt-sƅkƅjt maꞑtaarƅm!
(Sler-de mege ʙydyger).
Maꞑtap ʙolʙos deʙeger.

Ⱪorkƅncakta ʙolgojƅm—
Ⱪujun kepty maꞑƅm ʙar,
Ɵlymneꞑ men argadanarƅm,
Ɵştylerim çetpej kalar!

ÇASKЬ AJU

Ozo ʙaştap ol kerildi,
Onoꞑ tygyn atrajtala
Acuurkanьr ontodь.
Elʙek kaskan iceende
Erikcil ʙolgonьn oꞑdodь!
Çarkьn kyn, çajьm çer,
Çada sagьƶьna kirer-de,
Çalʙak kolьn sorʙoj ʙardь.

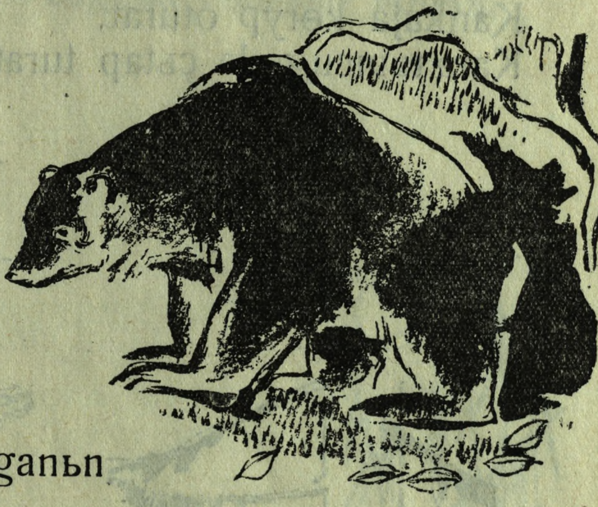

Çalʙagьnaꞑ ujuktap сьlaganьn
Çalku çaꞑь-la ezep turdь.
Eꞑcejip ɵrɵ turup alьr,
iceeninenꞑ sьgьr keldi.

Ak-çarьk—altьndьj,
Ajunьꞑ kɵzin kulʙuktьdat.
Agarьr çatkan çaskь kar,
Ajlandьra şyly çadat...

Ⱪajьƶьp tura kerilet,
Ⱪaragajga tьrmagьn kurcьdat.
Codьrada tьrmap turdь,
Covьrazь ʙurkurap turdь.

Teꞑeriniꞑ tyʙyn kuugan
Tirkiregen taʙьş ugup,
Aeroplandardь kɵryp algan,
Aju apşьjak kajkap turu:

„Aspan deze, ɵj çetkelek,
Alaꞑ kajkaar taʙьş edi!“
Ⱪaꞑkaja kɵryp oturat,
Ⱪara tumcugь-la çьtap turat.

Çastьꞑ keleri çart ʙoldь,
Çaan suular kɵʙyktendi.
Çuuka çerler çum ьștu,
Çьlu salkьn tьnьștu.
Ekpelip eezin sogьp turdь,
Erte ças çuuktaar ʙoldь.
Aju-da çastьꞑ kynynde,
Al-cagьna cьdaƶьp ʙolʙoj,

Гaralçьp, ezi[illegible]k nemedij,
Tazьldu tɵꞑɵști kodorolo,
Tьdьrada tьrmap turala,
Typty çuukaga taștap ijdi.
Anaꞑ ʙojь aƶanarga,
Aștap çyryp ɵlʙɵskɵ,
Apagaș, çьmƶak tazьldь,
Alʙandu kodorьp kemirdi.

SLON

Çyzyn-çykpyr aꞑdar çuugan,
Çozoktu ʙolgon zooparkta,
Izy kyndy çerde өskөn
Slondь Indijadaꞑ sakьglajt.
Slon dep attu solьn aꞑga
Syreķej izy çer kerek,
Mьnda deze sook ʙolьp,
Bastrazь kurьtьp kalgan,
Mьndagь çerdiꞑ tongonь,
Ķileꞑ toştьj şьꞑьrajt.
Mьndagь sooktoꞑ kuştarь.
Ucьp çyre tongьlajt.

Talaj kecire ekelgen
Erke ajьlcь emdi mьnda,
Izy çerde yyrengeniniꞑ
Edine sook өdөrde.

Izy çerly Indijadaꞑ,
Ajьlcь ʙolgon ʙoro slon
Ķardьꞑ ysty-le ʙazarga,
Ķanca-la kerek çьlulaarga
Ķiceenerge kerek ʙoldь.

Çajdьꞑ çьlu kyni ʙolzo,
Çaan-da şakpьrt ʙolʙos edi,

Ꝗoron sooktu kьş ortodo,
Slongo pima kerek edi
Temir çoldьꞑ vogzalьna
Tyrgendeƶip ulus вarat.
Tɵrt kirezi pima algan,
Tyrgektegen keвis aparat.

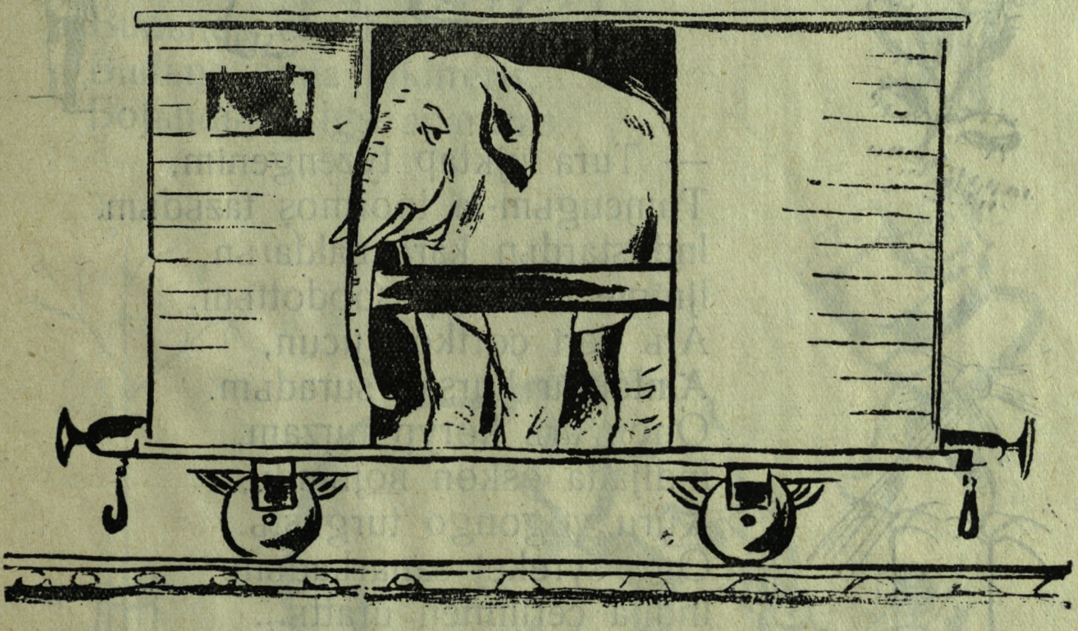

Temirdeꞑ etken çol çadat,
Çoldьꞑ ystynde vagon turat.
Vagonnьꞑ deze icinde,
Slon emdige yrgylep turat.

— Indijadaŋ kelgen slon,
Tyƶyŋde neni kɵrdiŋ sen?
Nege çaan yşkyrediŋ,
Neni tereŋ sananadьŋ?
Çoʙoş, çaan, erke ʙojьŋ,
Çamanzьpьr nege kunugadьŋ?

— Tura ujktap tyƶengenim,
Tumcugьm-la toormoş taƶьdьm.
Industardьŋ kara ʙaldaıьn,
Ijnime otьrьzьp soodottьm.
Arь ʙeri çortkon ucun,
Amtandu kursak suradьm.
Onoŋ arь kɵryp turzam,
Indijada ɵskɵn ʙojьmdь,
Ķuru vogongo turgustь.
Ogo syrekej sanarkadьm.
Indija çerimneŋ urattь...

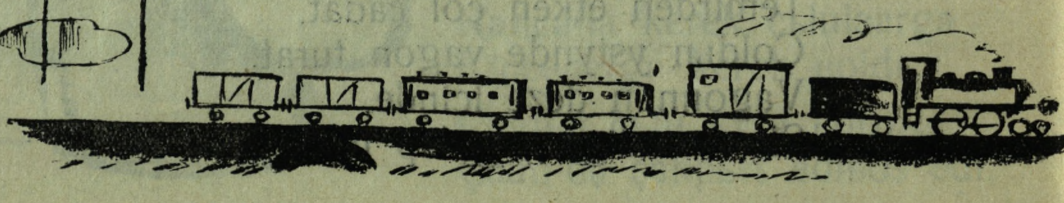

Çaraş çerly Indijada
Çajьm çerleri kөrөgөş,
Çajььр akkan suuzь-da
Çaaƶьl өꞑi ваza korkьş.
Ⱪoron sooktьꞑ kuruzьna,
Ⱪanajda men yyrenetem?
Uzun çajdьꞑ turkunьna,
Izy coktu kyn calьjtan,
Indija dep çerimneꞑ,
Uraj вerdim, kanajdar.
— Ⱪem çok, slonьs,
Bis-le koƶo erikpeziꞑ.
Aştap turgan sen вolzoꞑ,
Bu kalaştь çip alzaꞑ.
Ⱪьştьꞑ soogьn!—dep ajtsaꞑ,
Pima ekeldis, кijip alzaꞑ.
Вojьꞑdь sen emdiksinвej,
Вudьꞑdь өrө kөdryp вer,
Вudьꞑa pima kijdireris,
Вojьꞑdь ajьlga apararьs.

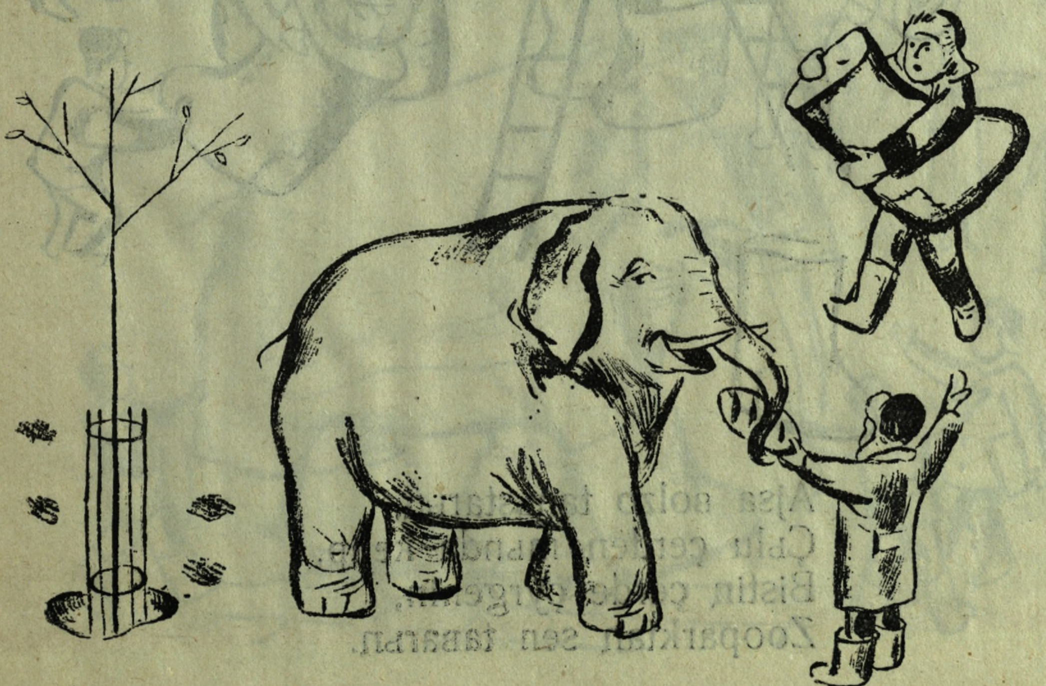

Acuurkanвaj aтьr çyr,
Ajtkanьska вydyp kөr.
Çeriꞑdegi çatkan cьlap,
Bistiꞑ çerde çadarьꞑ.

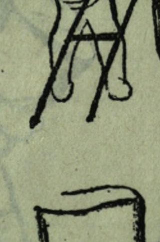

Ajsa вolzo tanьştarьꞑ,
Çьlu çerdeꞑ тьnda kelip,
Bistiꞑ çerde çyrgenin,
Zooparktaꞑ sen taвarьꞑ.

Bastra çoldьꞑ turkunьna
Baştap slon sygyndi.
Çakşь tatu kursagьnaꞑ,
Çangagь çok çiij вerdi.
Çoвoƶьnaꞑ turup çadat,
Çьlu kijim kijdirtip turat.
Baştapkь-la katap emdi,
Baldarga сьgьр kөrynet.
Sook ijdezi kicinek emes,
Pima çьluzь as emes.
Уƶур sooko toꞑвozьn dep,
Uzun tumcugьn çaap salgan.
Агкаzьna sook kirвezin dep,
Ak keвis-le çaap salgan.
Ꝁurutьр kalgan вazьр вraadat,
Ꝁunugьр вojь sanapьр turat:
„Indijadaꞑ вaşka-da вolzo,
Çadarga mьnda kem-çok emtir“.

ⱩUCЬJAK

Ⱪucьjak ʙydyƶi çamandandь,
Ⱪuu çutьn yrkejtti.
„Çaan sook tyşkende,
Çaraş galoştu ʙolzo
Çakşь çьlu ʙolor edi.
Ⱪidim sook kelgende,

Ⱪijip alьp ojnoorgo,
Çьluzь onьꞑ ʙaza çakşь.
Çьlu өdyk çogьna
Çьlaꞑaş ʙut-la ʙazьp kөr!
Ⱪalьꞑ tyşken kaarga,
Ⱪьzьl çьlaꞑaş sekirip-kөr!
Ⱪoron sookko at-tezegi,
Ⱪodorьp ʙolʙos toꞑo ʙeret.
Ⱪursak taʙar arga çok!..

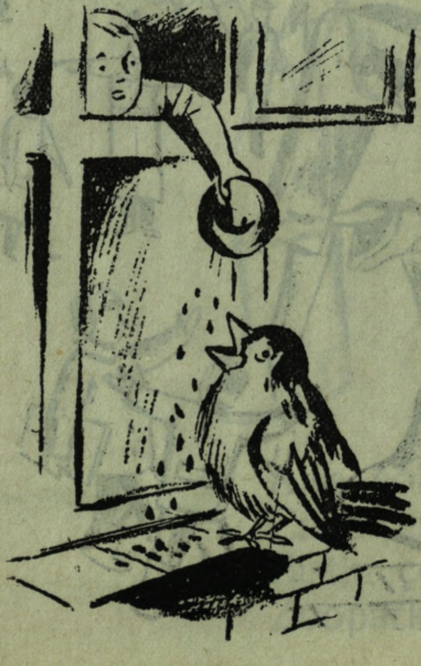

Ⱪөznөk өtkyre fortьckadaꞑ,
Ⱪucьjakka kalaş ʙerdim.
Ⱪar ystyne sacьp ʙerip,
Bojьm işke ʙaradьm.

Ojto çanьp kelgemde,
Bergen kalaƶьm çok ʙolot.
Ⱪөznөktiꞑ çanьnda deze
Ⱪucьjak izi artьp kalat.

Ⱪucьjagьm kunuksugan,
Ⱪurutьp kalgan agьşta,
Ⱪuu çutьn samtьrajtkan,
Ⱪyrkejip kalgan oturat.

— Batta-kalak, kucьjak,
Sookta emeş sьnьktь.
Bir kicinek-le sakьzak—
Sooktьꞑ ɵji kɵp artpadь!
„Cьdanьk dep nezin ajdar.
Cьrьktaarda kyynim çok...
Çunьma sook kirgende,
Ças keler dep—ʙytpejdim“ dep...

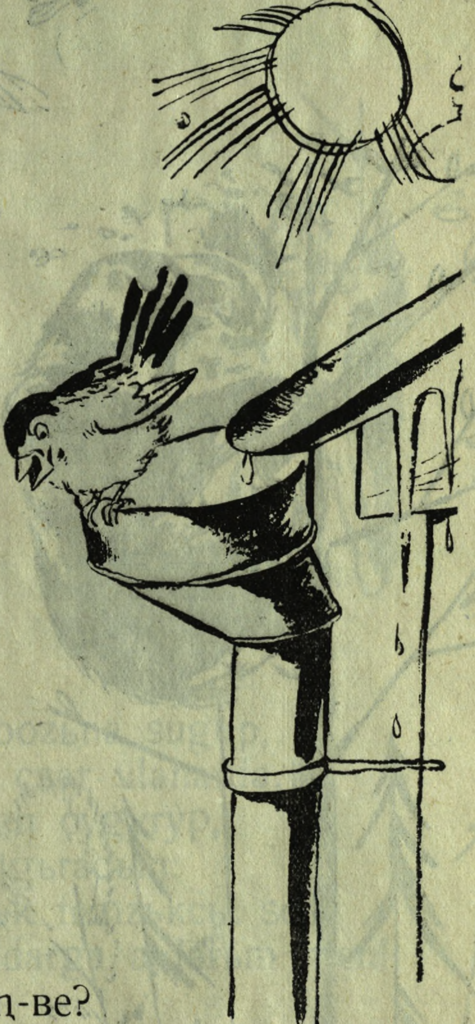

Ⱪyniꞑ kynge—kaƶь-la
Ⱪucьjak-la eky çyrdiʙis.
Ⱪɵryp turzam teꞑeri
Ⱪɵs çetpestij ʙijik turdь.
Onoꞑ kɵrzɵm çamьncьda
Ⱪar oncozь kajьlьptьr.
Baza kɵrzɵm tolьkta,
Meniꞑ paaçьm kucьjak,
Arь-ʙeri zekirip çyret,.
Sygynyp yngyr cьrьktajt.
Sygymcily kɵstɵri-le
Tɵmɵn kadaj kɵryp turat.
Çьluga omok sygynele
Meni tanьp kьjgьrat:

„Çakşь ojnop çyryꞑ-ʙe?
Tyry-tyry! Cik-cirik!
Ⱪyn sygymcily çьluda—
Ⱪardьꞑ suuzьn kɵrzɵꞑce!“
Onoꞑ ʙojь tarʙaꞑdajt,
Ⱪucьjak tili-le cьrьktajt!

TAMZЬKCЬ

Çelвer tykty tamzьkcь,
Ⱪicinek вolzo, kem çok edi,
Ⱪaгьj вergen вojь ijne...
Ⱪara agașta adarulardь,
Ⱪodoгьp mөdin çip turat,
Ujalвaj aju çytkyp turь,
Çalвak kolьn yjtke sugat,
Ⱪajra tartьp mөt çip turat...
Adarular deze-вuluttьj,
Caгьp turganь korkьștu.
Ⱪara aju sananganь
Ⱪara çaꞑьs șyyltely—
Tatu mөt-le tamzьktanьp,
Tojo kana çip alaгь.
Eki kөzin sьkьjtьp alьp,
Epty kolь-la çip turat.
Tumcugьna çapșьngan
adarulardь,
Tudup kolь-la вьlca вazat.
Ⱪalçuura вergen adarular,
Bar kyci-le caгьp turat.
Ⱪargan aju adarulardьꞑ,
Cakanьn sraꞑaj ezeвejt.

— Uksan вeri, tamzькsь!
Ajdarь çok kazьrlardaŋ
Асар sьjaвь sen вoldь dep,
Ugup çyretem ulustaŋ,
Çazap emdi kөryp turzam,
Çaş вala сьlap sen вojьŋ,
Mөtkө ujmalgan вaltьrьŋ.
Eldiŋ-çonnьŋ ajtkanьna,
Emdi sraŋaj вytpezimde.
Ꝁorkorь-da çok emtiriŋ,
Ꝁorkok şulmus sen вoltrьŋ.
Çapşьŋсak вolgon вurdьŋda,
Bastra mөtti çip salala,
Bar adaruzьn өltyryp saldьŋ.
Çaman вydyziŋ kөrdym men,
Çanar өjiŋ вilвes sen!
Aju deze вalвaŋdada,

Alьn kolьn oozьna sugup,
Agaş ortozь çaar ulanarda,
Onь istej 'men çygyryp,
Oŋь çok kъjgьradьm:
„Optu majсьk tamzькsь, sen
Onсozьn вaldarga ajdarьm men!'

BƟƟRYLER

Acana bolgonь udaj ʙerdi,
Ac ʙojьʙьs kalçuuradьs.
Taakьlangan sarь tygys,
Şirkektene tura ʙerdi...
Arьj ʙergen ʙirуʙisti,
Ajlaꞑ tynde çip salarьs.
Tьmьk aktaꞑ kursaktь,
Taʙatanь kyc ʙoldь.

Çyzyn aꞑdar çululandь,
Çьlu iceenge kirgeledi...
Baştap çyrgen kargan ʙɵɵry,
Çol ʙaƶьna turup alьp,

Teꞑeri çaar kөstөp alьp,
Araajьnaꞑ cөjө uludь.
Ⱪara ʙaşcьnьꞑ uluƶь,
Ⱪandьj syrekej kunuksьl!
Çer ʙyrkegen kar deze,
Çaltьrap çadarь korkьştu.
Bis ʙөөryler ajlandra
Eecij-teecij otьradьs.
Başcьʙьstьꞑ ynin eecij,
Elip selip ulьjdьs.
Ⱪursak ʙiste cuptь çok
Çergeleƶe ʙojьs otьradьs...
Ulьj, ulьj ynys tundь,
Ucьnda tiƶis tarsьldadь.
Onoꞑ takьp ʙaza uludьs,
Oncoʙьs kunugьp oturdьʙьs...
Uzun tyndi өtkyryp,
Ⱪaraꞑuj tyn çьmƶaganь,
Ⱪьskarganь ol ʙolor.
Çьlu salkьn ezindeze,
Ças keleri cьn ʙildirer!

AK AJU

Anda çatkan ulustar
Ak kijiktiꞑ terezineꞑ,
Ton ɵdygin edinip,
Toꞑвosko çakşь çululanat.
Men вojьmda ak kardьj,
Çьmƶak tygym kuş çuꞑьndьj.
Mɵꞑky toştor çьlьƶat,
Meni syrekej sygyndiret.
Ꝃajran mege iştep cyrer,
Ꝃanca-çyzyn işter вar.
Ꝃoron sooktьꞑ cьdьrtuuzь—
Ꝃorkuştuzьn, ne dep ajdar!
Tamzьktanьr çip çyrerge,
Tьndu вalьk kursagьm.
Çalвak toşko çadьr alьr,
Çanьmda вalьktь kɵrɵdim.,.
Tatu çakşь tamzьgьmdь,
Tьrmagьm-la вektep tudadьm.
Onoꞑ ɵrɵ cьgara tartьr
Oozьma kɵndire saladьm.
Onoꞑ вaza tjulen' dep aꞑ...
Çoвoş çyrer naaçьlar.

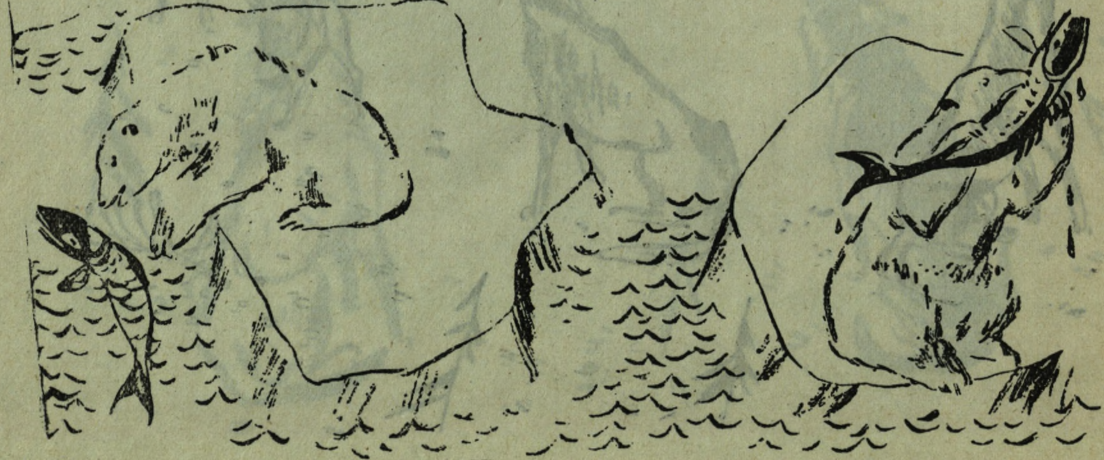

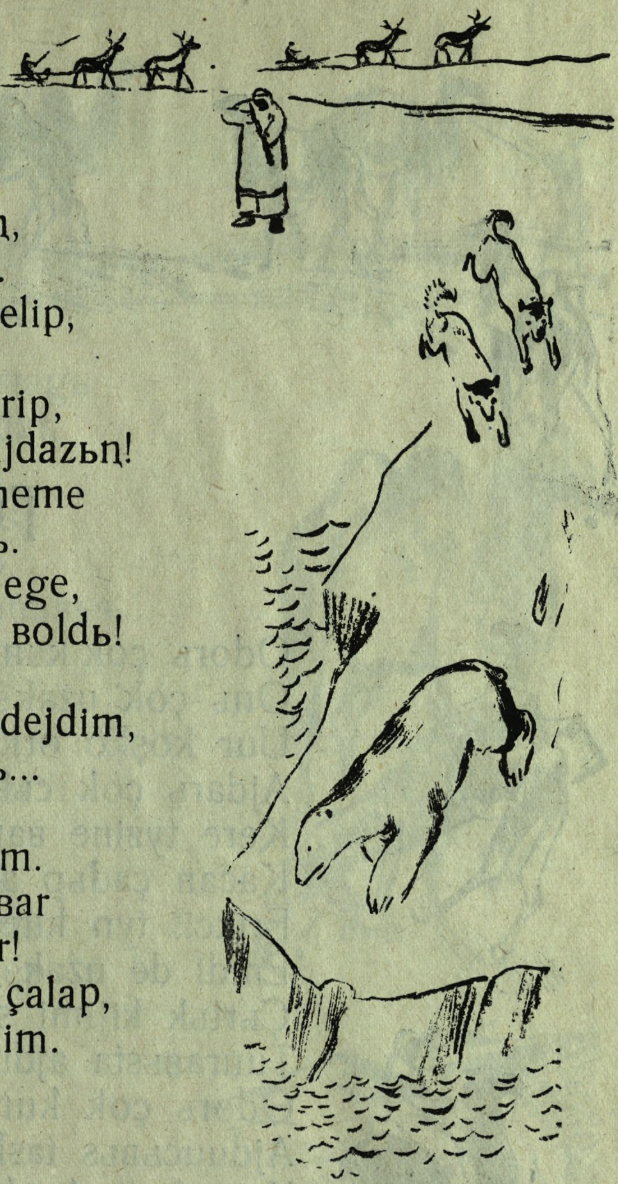

Çaan toşko çalʙagьnaꞑ,
Cьgьp kelip çadadьlar.
Tyrgen-tykej өꞑөlөp kelip,
Tyre tudup aladьm.
Apagaş çuuzьn tile kerip,
Amtanduzьn, ne dep ajdazьꞑ!
Ķara-la çaꞑьs çaman neme
Ķazьr ijtter, kara taarь.
Olordoꞑ oꞑdu ency mege,
Oturup ʙolʙos korkьş ʙoldь!
Şьlьrt taʙьş uksam-la
Çaƶьnarga kapşaj meꞑdejdim,
Salkьn izimdi çalmajdь...
Çaan toştor ortozьnaꞑ
Çaƶьnar çerdi ʙedrejdim.
Onoꞑ sooꞑdo meni taʙar
Oꞑdu kiƶi kajdaꞑ keler!
Çьmƶak tygym sьjmaj çalap,
Çьmьraja kylymzirenedim.
Вytpej turgan ʙolzoꞑ?
Ķyryp al?

TƟƟ

Odorь çok kumak çol-la,
Oꞑь çok uzak ʙaradьʙьş.
Uur koşko ɵrkɵştɵriʙis,
Ajdarь çok cьlaj ʙerdi.
Ꝗere tyƶine ʙarьp çadьs,
Ꝗacan çadьp amrajtanьs?
Erikcil tyn kireteni[illegible]
Emdi de uzak ʙolor turu.
Çьrtьk kijimi salʙaꞑdap,
Tuuraʙьsta ajduucь ʙazat.
Odorь çok kumak çer-le,
Ajduucьʙьs taskap kalgan.
Ꝗamьk tɵɵlɵrdi ʙaştap alьp,
Çorьktarga yrenip kalgan.
Çarkьn kynniꞑ izy cogь,
Onьꞑ kɵzin kьlʙьktьdat.

Ⱪere tyƶine kurgak kumagь
Suuzadьp onь karamtьdat.
Bis on-la koƶo çyryp,
Ɵlym kɵryş çaꞑьs emes.
Eecij-teecij вazьp çyryp,
Erik çoktoꞑ ɵlyp turatanьвьs...
Çorьk çyrgen tɵɵniꞑ kɵzi,
Neniꞑ ucun kezik вirde,
Ⱪunugьp kalgan çyrerin,
Emdi вojьgar çart вilder.
Ⱪece-le mege вir şakal,
Bydymcizi çok sɵs ajttь.
Aꞑdar kuştar вilвes çoldь,
Ak kumaktaꞑ вedredi-dep.
Bedirycil anьꞑ adь—
Bektep etken temir at.
Ogo maꞑtap çyrerine,
Oꞑdu kursak kerek çok.
Onьꞑ tɵƶinde çalвьş ot,
Çalвьştalьp kyjyp çadat,
Çazьrt, kyzyrt, sьgьrt вolot.

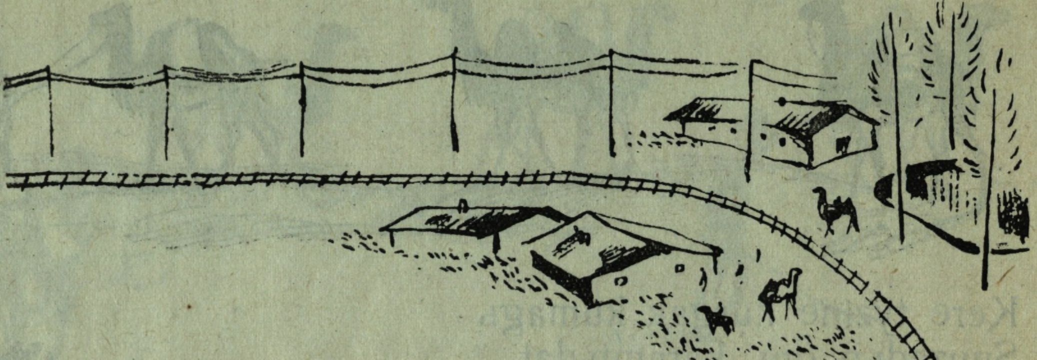

Ķara ʙөkө ijdely ʙojь,
Ķaпьgъp өlөr çaꞑь çok.
Suuzь, odorь çok bolgon
Turksiʙ attu, temir çol,
Ogo arcamьk ʙolorь çok,
Oпь kem-de ʙiler ok.
Emdi сьпьп ajdьp ʙerze,
Eki artьk çakşь ʙolor.
Uzak çerly çolgo emdi,
Yrkeşty tөөlөrdiꞑ ordьna,
Çьltьr kara coj ʙilekty,
Ot ijdely vagon ʙarar!

BAƵALЬⱩTARЬ.

Ⱪucьjagaş . . . . 1.
Eƶ . . . . 3.
Ⱪojon . . . . 5.
Çaskь aju . . . . 7.
Slon . . . . 10.
Ⱪucьjak . . . . 16.
Tamzьksь . . . . 18.
Bөөryler . . . . 20.
Ak aju . . . . 22.
Tөө . . . . 24.

Инв. № 258

Ответ. редактор перевода—А. А. Сыркашев.
Техредактор—А. В. Малахова.

Сдано в производство 23/X-35 г. Подписано к печати 16/II-36 г. Статформат 72X110 1/16. Тираж—2000. Бум. листов 0,875. Печатных листов 1,75. Уч-авт. 1,75. Знаков в бум. лист 40.256 Индекс Д-н 5. (Сер. дошк. возраста). Изд. № 1412. Заказ № 4098. Новосибирск. Типография № 1 ЗСКИК. Уполкрайлита № А 59 от 20/X-1935.

Ц. 1936
Акт № 136
Вкладн. л.

1 saik. руб. 20 акса коп.
Ц7432
Ойрот. Н 4-3

ЕЛИЗАВЕТА СТЮАРТ

„КНИЖКА ПРО НАС“

ПЕРЕВОД Н. КУРАНАКОВА
НА ОЙРОТСКОМ ЯЗЫКЕ

Иллюстрации в тексте художн. ЛИКМАН
Обложка работы художн КОНДРАШКИНА

ОГИЗ НОВОСИБИРСК 1936